

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO. 21 (3477) ●

● ЧАЦВЕР, 9 ЧЭРВЕНЯ, 2016

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

А гармонік не старэе!

Чарговы фэст “Гармонік збірае сяброў” прайшоў у Палацы культуры Мінскага трактарнага завода **Стар. 2**

Беластоцкае прадшkolле

Каля сотні дзяцей у польскім горадзе яшчэ да школы пачынаюць вывучаць мову, культуру, традыцыі продкаў-беларусаў **Стар. 3**

Легенды ажываюць у Гальшанах

У Ашмянскім раёне ў сёмы раз прайшло свята сярэднявечнай культуры “Гальшанскі замак” **Стар. 4**

ДАЛЁКАЕ-БЛІЗКАЕ

“Россияночка” — як сонца ў Ермаках

У таёжнай глыбінцы Цюменьскай вобласці адзначыў 25-гадовы юбілей народны вакальна-фальклорны ансамбль, у рэпертуары якога шмат беларускіх песень

Канец красавіка — прыгожая пара ў нашым сібірскаму краі. Цеплыня, прырода ажыла. У такі час і ствараўся гурт — каб зберагаць спеўныя традыцыі продкаў. А гэта, нагадаю, знакавае месца ў расійскай глыбінцы: Вікулаўскі раён Цюменьскай вобласці. Даўно тут жывуць нашчадкі беларусаў-“самаходаў” — яшчэ ў XIX стагоддзі аселі ў тайзе сяляне-перасяленцы з тагачаснай Магілёўскай губерні. Вёскі Ермакі, Ялоўка, Сасноўка — як выспы беларускай культуры ў тайзе... Каб не раствараліся яны ў моры іншых культур, трэба не забываць нацыянальныя песні свайго народа, іншыя традыцыі продкаў.

І вось гурт “Россияночка” сабраў у Ермакоўскім ДOME культуры жыхароў вёскі, гасцей, сяброў, а таксама сваякоў і прыхільнікаў народнай песні на юбілейны канцэрт “3 песняў па жыцці”. Узрост — цудоўны! Калектыў навучыўся рухацца на хвалях жыцця, здольны і да творчага росту. Мы цнім, паважаем голас кожнай ўдзельніцы! Шмат дабіліся, маем жаданне рухацца далей. У рэпертуары ёсць народныя песні з розных славянскіх культур, запісаныя ад старажылаў Вікулаўскага раёна. А галоўны кірунак творчасці — песні беларускія, якія жывуць па вёсках, ды іншыя фальклорныя песні нашых продкаў. Спявалі ў нас заўсёды,

Гурт “Россияночка” пры Ермакоўскім ДOME культуры з гасцямі юбілейнага канцэрта

у тым ліку і песні “самаходаў”: ва ўсе часы людзі цягнуцца да прыгажосці. А гурт мы стварылі ў 1991-м. Большасць удзельніц “Россияночкі” маюць беларускія родавыя карані, захоўваюць звычаі, традыцыі, мову продкаў.

Адаючы належнае мінуламу, гурт адаптуецца і да сучаснасці. У 2000-м наш ансамбль у поўным

складзе ўступіў у Цюменьскую абласную Нацыянальна-культурную арганізацыю “Аўтаномія Беларусь”. А ўжо ў 2001-м атрымаў званне “Народны вакальна-фальклорны ансамбль”. Мне пашанцавала кіраваць гэтым цудоўным калектывам. За 25 гадоў мы стварылі, можа, дзясяткі цікавых праграм, паўдзельнічалі ў сотнях канцэртаў, яркіх святаў роз-

ных узроўняў, у тым ліку ў раённых, абласных, міжнародных фестывалях і конкурсах, Днях культуры. Цэляы пакаленні выраслі на песнях, якія спявае “Россияночка”. Цяпер пры гурце ёсць падлеткавы вакальны ансамбль “Зорачкі”, дзіцячы фальклорны гурт “Сонейка”: яны стараюцца зберагаць песенную культуру свайго краю. → **Стар. 2**

ВЕСТКІ

Адметныя сімвалы свята

Кацярына Аляксандрава

Музей гісторыі Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур з’явіўся ў Гродне

На вялізных яскравых стэндах, што размясціліся ў Музеі гісторыі Фестывалю нацыянальных культур, можна пабачыць, як паступова ішло станаўленне свята. Асобныя плакаты прысвечаны розным нацыянальнасцям, прадстаўнікі якіх жывуць на Беларусі. Цікава таксама разглядаць калекцыю непаўторных сувеніраў з папярэдніх фестываляў. Напрыклад, значкі 1996 і 1998 гадоў — цяпер ужо вялікая рэдкасць. А самыя новыя экспанаты папоўнілі музей у дзень яго адкрыцця — гэта сімвал сёлетага XI фестывалю (шкляная выява бусла), а таксама альбом-летапіс гродзенскага фэсту, што толькі выйшаў з друку. Адзін з арганізатараў фестывалю Тадэуш Стружэцкі падарыў музею фільм пра самае першае шматнацыянальнае свята ў Гродне ў 1996 годзе.

“Яшчэ тады мы ведалі, што фестываль будзе мець працяг. Сёння пераконваемся: ён стаў не проста адным з самых яркіх і прыгожых святаў, але і самым дынамічным фэстам. У 96-м удзельнічалі ў ім прадстаўнікі 11 нацыянальнасцяў, а сёння — амаль чатырох дзясяткаў. Прычым, яго творчы патэнцыял яшчэ далёка не вычарпаны, фестывалю ёсць куды расці і развівацца”, — запэўніў удзельнікаў урачыстасці Тадэуш Іванавіч.

Экспазіцыя, прысвечаная ўнікальнаму па насычанасці свята, пачала працу ў школе № 8. З часам, плануецца, музей пераедзе ў асобны будынак у гістарычным цэнтры горада.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Пад аховай Еўфрасінні

Кацярына Мядзведская

У Парыжы па ініцыятыве беларускай суполкі прэзентаваліся праваслаўны і каталіцкія абразы з Беларусі

Прэзентацыя праваслаўнага цудадзенайнага абраза Божай маці Жыровіцкай і каталіцкага абраза Маці Божай Будслаўскай прайшла 20 мая ў Кафедральным саборы трох хрысціцеляў у Парыжы. Паведамленне аб падзеі, запрашэнне ў сабор даслала ў рэдакцыю кіраўніца асацыяцыі “Культурны цэнтр Беларусі ў Францыі”

Святлана Сурава. Выбрацца ў Парыж мне пакуль не ўдалося, а сустрэцца з суайчынніцай у Мінску пад час падрыхтоўкі яе да прэзентацыі — пашанцавала.

Спісаліся з ёй у фэйсбуку, дамовіліся аб сустрэчы. У рэдакцыі за кубкам кавы з беларускімі цукеркамі ды французскім печывам “Les macarons” Святлана расказвала мне: “Днём нараджэння асацыяцыі лічым 7 студзеня 2015 года: на свята Раства Хрыстова з прэфектуры Парыжа нам выдалі дакументы аб яе ўтварэнні. А першае мерапрыемства прысвячалі нябеснай

заступніцы Беларусі Еўфрасінні Полацкай — збіраліся ў Саборы трох хрысціцеляў па блаславенні епіскапа карсунскага Нестара”. Гэтую святаю беларусы Францыі лічаць і апякункаю сваёй асацыяцыі.

Напярэдадні прэзентацыі Святлана пісала: “Для мяне гэта вялікая адказнасць і гонар: мітрапаліт Мінскі і Заслаўскі Павел перадаў у асацыяцыю беларусаў Францыі ікону Жыровіцкай Божай маці са сваім блаславеннем”. Расказвалі пра абразы, іх гісторыі ў храме пісьменнік Анатоль Бутэвіч, супрацоўніца Інстытута

культуры Беларусі Галіна Івуць, паказвалі дакументальны фільм. А напрыканцы імпрэзы гасцей частавалі нацыянальнымі стравамі.

Пра дзейнасць беларускай суполкі ў Францыі даходзяць весткі і ў Беларусь, яна цесна ўзаемадзейнічае з беларускім Пасольствам у Францыі. Летась да 250-годдзя М. -К. Агінскага супляменнікі разам з Паслом Паўлам Латушкам, фальклорным гуртом беларускай песні з Мінска “Церніца” (усе — з чырвона-зялёнымі сцяжкамі ў руках) спявалі беларускі гімн на Елісейскіх палях, ля Эйфелевай вежы. → **Стар. 3**

Беларускі ў Парыжы

ТРАДЫЦЫ

А гармонік не старэе!

Чарговы фэст “Гармонік збірае сяброў” прайшоў у Палацы культуры Мінскага трактарнага завода

Іна Ганчаровіч

Больш за тры гадзіны са сцэны гучалі народныя песні, задзірыстыя прыпеўкі, найгрышы... Выступалі як беларускія гарманісты, так і госці з Расіі, Украіны, Эстоніі. Сярод іх і вядомы дзіцячы гурт з глыбінкі, з Нясвіжскага раёна “Аношкаўскія музыкі”, які сёлета стаў лаўрэатам прэміі “За духоўнае адраджэнне”.

Гармонік — гэта для многіх прыемныя ўспаміны пра былое. Ідучы на фэст і я згадала сваё студэнцтва і словы жыццярэаднага гарманіста-аматара, студэнта юрфака: “Толькі гэты інструмент здольны вылучыць-ацаліць, ад нуды пазбавіць”. Помніцца, пад час сесіі мы ў чэргах стаялі, каб займець вяскоўца-самародка да сябе на вечарынку. Між сабою называлі яго 03, звярталіся ж да майстра толькі па імю ды імю па бацьку. Некалькі акордаў, пара куплетаў прыпеўкі адпрэчвалі праблемы, уздымалі настрой. Браў музыка за паслугі сціпла: кавалак сала ды, што хаваць, грам 100 дабайкі да яго. А як адрэагуе душа мая на гукі гармоніка цяпер? Каб не быць у высновах надта суб’ектыўнай, прыхапіла з сабой і малую ўнучку. Цікава: ці ўспрыме яна сэрцам тое, што мне блізкае?

У канцэртнай зале — аншлаг! Сялетні фэст “Гармонік збірае сяброў” — ужо адзінаццаты па ліку. Публіка — у асноўным пажылая, ды ўсе з бляскам у вачах. “Ой, яны ўсе такія добрыя, вясёлыя!” — штурхала мяне ў бок бабулька яшчэ да пачатку канцэрта. “А вось гэтыя — мае

“Аношкаўскія музыкі” ў вясновую пару

брыльянцікі!” — гучна ўсклікнула, пабачыўшы высокага хлапца ў нацыянальным строі. Цішэй дадала: “Гэта Аляксей, з “Аношкаўскіх музыкаў”: дзіцем яго памятаю. Цяпер — кіраўнік гурта. А той (паказала некуды) на гармоніку можа граць без перапынку, таксама з Аношак. Пальчыкі па ладах самі бегаюць”.

І вось пачаўся фэст. Музыкі з Аношкаў выступалі трэцімі. Суседка мая ўскочыла з крэсла, запляскала ў далоні. Наступнай заскакала... мая ўнучка! Далучаліся іншыя глядачы. Было бачна: хлопцаў і ў Мінску добра ведаюць і любяць. Першыя акорды так падагрэлі публіку, што здавалася: вось трошкі — і ўсе кінуцца ў скокі. А музыкі давалі жару! Было ўражанне, што хлопцы ніколі не гралі на фэсце, засталіся, і што ніколі й пасля граць не будуць: трэба вось тут і цяпер цалкам выкласціся. І азірнула я ж я, і ўбачыла карціну, якая дагэтуль перад вачыма. Нехта апладзіруе, крычыць брава, хтосьці — падпявае, у іншых на вачах слёзы... Пэўна, успомніліся вясковыя дзянькі: вяселлі, хрэсьбіны, маёўкі, праводзіны ў войска... А можа, як і мне, студэнцкія вечарынкi? Так добра стала на душы, так прыемна:

Хлопец — на ўсе сто!

што і ў пару інтэрнэта гармонік у Беларусі не стаў “адзінокім”. Ён — у пашане, яго па-ранейшаму любяць, з нецярпеннем чакаюць, бо гэты народны інструмент здольны перадаць усю гаму пачуццяў, як і любая народная песня.

У антракце я падышла да Аляксея Андрасіка — гэта мастацкі кіраўнік “Аношкаўскіх музыкаў” — з пытаннем: “Адкуль у вёсцы столькі талентаў?” Шырока ўсміхаўся, трохі бянтэжыўся: “Гармонік для большасці жыхароў нашай вёскі — гэта ўжо даўно як сямейны

інструмент. Уменне граць на ім у нас перадаецца па спадчыне. Наш гурт утварыўся ў 1997 годзе, і ў ім ужо змянілася пяць пакаленняў гарманістаў. Многія з нашых музыкаў атрымалі музычную адукацыю, сталі настаўнікамі музыкі, некаторыя працуюць у сферы культуры. Хачу дадаць: мы не толькі добра граем на гармоніках, самаробных дудах і жалейках. Можам спяваць, станцаваць, і нават сплесці з лазы карысную для гаспадаркі рэч. Усё гэта — дзякуючы Аношкаўскай школе мастацтваў. Менавіта яна дапамагае захаваць народную спадчыну, падахвочвае вяскоўцаў не адрывацца ад культуры бацькоў, дзядоў, прадзедаў”.

Калі мы з унучкай пакідалі канцэртную залу, настрой у абедзвюх быў проста чудоўным. Ну трэба ж: так супадаюць нашы музычныя густы, нягледзячы на розніцу ў гадах... Пэўна, гармоніку “все возрасты покорны”. Я ўгледалася ў памаладзельныя твары, бачыла задаволеныя ўсмешкі на вуснах, і вочы, што блішчэлі ад шчасця. Ды зноў згадвала “нашага” студэнта юрфака: а меў жа ён рацыю, калі казаў, што гармонік ацяляе.

ДАЛЁКАЕ-БЛІЗКАЕ

“Россияночка” — як сонца ў Ермаках

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Павіншаваць юбіляраў прыехалі творчыя гурты з Цюмені — нашы сябры з “Аўтаноміі Беларусь”: ансамбль беларускай песні “Лянок” (кіраўніца Клаўдзія Зуева) і сямейны ансамбль “Спадчына” (кіраўніца Марыя Піскун). Яны прывезлі, уручылі нам чудаўны падарунак: сцэнічны абутак для ўсіх удзельніц ансамбля. Кранальнае віншаванне гучала ад глядачоў, прыхільнікаў нашай творчасці: многія ермакоўцы прыйшлі падзяліць радасць падзеі. Казалі: “Россияночка” — як сонца ў Ермаках, гэта ўпрыгажэнне вёскі, усгадо рэгіёна, а наш юбілей — гэта свята ўсёй вёскі. Вось мы і думаем: а можа ў будучыні ў дні нараджэння гурта адзначыць і Свята вёскі!

Колькі цёплых слоў віншаванняў, пажаданняў гучала ў адрас

удзельнікаў ансамбля! Нам дарылі песні сябры па творчасці з вакальнага ансамбля “Жывіца” Ішымскага раёна (кіруе ім Алена Антончанка) і народны фальклорна-этнаграфічны гурт “Вячоркі” Вікулаўскага раёна (кіраўніца Вольга Міхіенка). З віншаваннем выступіў гурт “Сонейка” (кіраўніца Зоя Маркава): гучала песня “Было у матушкі 12 дочерей” — усім вельмі спадабалася. І фальклорны ансамбль “Околица” (кіраўніца Наталля Дзенісенка), што працуе пры ДOME культуры, далучыўся да віншаванняў.

Кіраўнік Вікулаўскага раёна Аляксандр Крывалапаў таксама прыехаў павіншаваць юбіляраў — з падарункам, удзячнасцю за тое, што “Россияночка” радуе глядачоў, узвышае душы ўжо 25 гадоў. Віншавалі нас іншыя прадстаўнікі раённых уладаў,

старшыня райсавета ветэранаў. Шмат атрымалі мы падзячных лістоў, ганаровых граматаў, кветак, падарункаў. І многа цёплых, шчырых слоў пачулі ў свой адрас, у тым ліку і на роднай для ермакоўцаў гаворцы.

І быў вялікі святочны канцэрт. Тры гадзіны гучалі песні юбіляраў і нашых гасцей. У канцы праграмы быў нават сапраўдны феерверк: прыгожае завяршэнне свята. Як бачым, багатая і самабытная спадчына беларусаў-“самаходаў” у Сібіры — не згублена цалкам, шмат што перадаецца ад бацькоў дзецям, унукам, праўнукам. Мне ж хочацца пажадаць: хай збываюцца светлыя мары ўдзельнікаў “Россияночки”, хай чакаюць нас з канцэртнымі праграмамі ў гарадах і вёсках, хай будзе ў самабытнага гурта заўсёды шмат глядачоў як у Расіі, так і ў

У музеі ў Ермаках

Беларусі, і хапае нам энергіі ды аптымізму — і на жыццё, і на плённую творчасць.

Надзея Вычужаніна, кіраўніца ансамбля “Россияночка”

СУПОЛЬНАСЦЬ

У згодзе і дружбе

Кацярына Мядзведская

Пад час XI Рэспубліканскага фестывалю нацыянальных культур у Гродне прайшла прэзентацыя чацвёртага выдання альбома “Беларусь шматнацыянальная”

Каардынатар праекта ад Упаўнаважанага па справах рэлігій і нацыянальнасцяў, начальнік аддзела па справах нацыянальнасцяў Аляксандр Сасновіч раскажаў мне яшчэ да прэзентацыі: у новым выданні цалкам абноўлена інфармацыя пра болей чым 20 нацыянальнасцяў, прадстаўнікі якіх жывуць на беларускай зямлі. Праца над альбомам ішла ў цесным узаемадзейні з кіраўнікамі этнасулоак Беларусі. І большая частка тэкставай інфармацыі, а таксама ілюстрацый атрымана ад іх. Актыўна далучыліся да насычэння альбома спецыялісты Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору імя К. Крапівы НАН Беларусі. Надрукаваны альбом у выдавецтве “Рыфтур”.

У прадмове да чытачоў Упаўнаважаны па справах рэлігій і нацыянальнасцяў Леанід Гуляка прыводзіць словы Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі з паслання беларускаму народу і Нацыянальнаму сходу: “Беларусь — па-свойму ўнікальная краіна. У ёй на адной зямлі жывуць беларусы, рускія, украінцы, яўрэі, палякі, татары... І наша ўнікальнасць у тым, што доўгія гады яны жывуць мірна і дружна, дапамагаючы адзін аднаму, захоўваючы сваю мову і культуру, але пры гэтым адчуваючы сябе часткай аднаго цэлага, імя якому — народ Беларусі”.

Структура 4-га выдання засталася ранейшаю: у алфавітным парадку, ад азербайджанцаў да яўрэяў, прадстаўлены артыкулы пра розныя нацыянальнасці Беларусі. З глянцавых, багата ілюстраваных старонак можна даведацца пра гісторыю з’яўлення на беларускай зямлі нацыянальных супольнасцяў, святы і традыцыі народаў, дасягненні прадстаўнікоў розных этнасаў, асаблівасці нацыянальнай кухні. Пададзены таксама звесткі пра буйныя нацыянальна-культурныя аб’яднанні: іх у кнізе 28. Дарэчы, з часу выдання папярэдняга альбома (2011 г.) шмат чаго змянілася ў дзейнасці арганізацый, памяншаліся кіраўнікі некаторых суполак. Напрыклад, грузінскае таварыства “Мамулі” ўзначальвае цяпер Кахі Пакацашвілі, а старшынёй Міжнароднага аб’яднання казахаў “Ата-мекен” не так даўно стаў Чармен Шаканаў.

Абноўлены звесткі і пра дзейнасць Кансультацыйнага міжэтнічнага савета пры Упаўнаважаным па справах рэлігій і нацыянальнасцяў, і пра адно з найскравых і маштабных мерапрыемстваў: Фестываль нацыянальных культур у Гродне.

РОДНЫЯ ЛЮДЗІ

Беластоцкае прадшколле

Каля сотні дзяцей у польскім горадзе яшчэ да школы пачынаюць вывучаць мову, культуру, традыцыі продкаў-беларусаў

Як вядома, Беласточчына — гэта цэнтр кампактнага пражывання беларусаў у Польшчы. Большасць з іх захавала сваю тоеснасць, мову і традыцыі: нашы суродзічы шануюць іх, аберагаюць. Кожны беларускі асяродак на Беласточчыне цікавы сваімі традыцыямі. Нам жа пашчасціла сёлета пабываць на незабыўнай сустрэчы ў прадшколлі № 14: так адметна ў Беластоку называюць дзіцячы садок. А завіталі ў госці да беларускіх дзетак старшыня Беларускага фонду культуры Уладзімір Глеп, намеснік старшыні фонду, старшыня таварыства “Беларусь—Польшча”, вядомы пісьменнік Анатоль Бутэвіч, пісьменніца Людміла Стружэцкая і аўтар гэтых радкоў.

Нагодай для сустрэчы стала выдзена ў Беластоку Фундацыя эканамістаў навакольнага асяроддзя і натуральных рэсурсаў дзіцячая трохніжка Людмілы Стружэцкай “Ноч жука-светляка”. Выдатныя ілюстрацыі да выдання зрабіла вядомая беларуская мастачка Рыта Цімохава. Адметна і тое, што кніжка выдзена на беларускай, польскай і рускай мовах — дзякуючы гранту Міністра культуры і нацыянальнай спадчыны Польшчы.

Якім мы ўбачылі беластоцкае прадшколле? Беларускія групы, нагадаю, у ім былі створаны 20 год таму па ініцыятыве Міраслава Пякарскага. Менавіта тады ў дзвюх групах, па 15 дзяцей, распачалі актыўнае навучанне беларускай мове на Беласточчыне. Гэта быў небывалы эксперымент, які стымуляваў актыўнае развіццё, дакладней, аднаўленне беларускамоўнай адукацыі ў Польшчы. “Увесь час працуем над узбагачэннем праграмы навучання, — казала нам дырэктар прадшколлі Люцыя Німіровіч. — Усё ў праграме скіравана на тое, каб дзеці і бацькі адчувалі, што яны — беларусы”.

АНАТОЛЬ БУТЭВІЧ

Дзеці ў беластоцкім прадшколлі на сустрэчы з гасцямі з Мінска

Вось такая беларуская я!

Сёння ў прадшколлі займаецца каля ста дзетак, дзейнічаюць некалькі аматарскіх калектываў, у тым ліку і адзін з найлепшых спеўных калектываў на Беласточчыне: вакаль-

ны ансамбль выхаванцаў-настаўніц “Світанак”. Тую беларускасць, галасітасць ды зладжанасць, дарэчы, адразу адчула і наша дэлегацыя, адчыніўшы дзверы прадшколлі. “Дзень добры!” і “Шчыра вітаем!” — хорам сустракалі нас прыгожыя дзеткі. Уся атмасфера ва ўтульным будынку — прыгожае афармленне на беларускай мове, дзіцячыя малюнкi, беларускія песні ды кніжкі... — пацвярджае адметнасць навучальнай установы. А невялікае выступленне дзіцячага інструментальнага ансамбля, які дзейнічае ў прадшколлі ўжо некалькі гадоў, проста ўсцешыла і шчыра ўзрадавала...

Пасля нашых шчырых апладыс-ментаў дзеткі ўтульна расселіся ў зале, некаторыя прама на дываны на падлозе, з цікавасцю пазіраючы на віноўніцу сустрэчы — аўтарку

кніжкі. Пытанні да іх, а таксама адказы малых напоўнілі залу дзіцячай непасрэднасцю. Трэба было бачыць, з якой цікавасцю слухалі дзеці прыгожую і добрую казку пра пастушка, які бег за сонцам, заблудзіўся і трапіў у госці да жукоў-светлякоў. Варта прызнаць: і для дарослых тая казка прыадкрывае невядомы свет жукоў-светлякоў, якіх мы таксама сустракалі ў лесе... Салодкай узнагародай для ўдзячных слухачоў былі пачастункі беларускімі цукеркамі з прыгожай упакоўкі “Спадчына Беларусі”.

Напрыканцы сустрэчы мы паабяцалі абавязкова яшчэ раз наведаць гэтае беластоцкае прадшколле, выключна беларускі асяродак, каб перадаць дзецям новыя беларускія кніжкі.

Тадэуш Стружэцкі,
намеснік старшыні
Беларускага фонду культуры

ВЕСТКІ

Пакуль гучаць званы...

Рыгор Арэшка

У Мінску прэзентавана кніга пра беларускія звонавыя традыцыі ды на высокім узроўні адзначана падзвіжніцкая праца дзесяці адметных званароў

Нашы чытачы, пэўна, памятаюць тэкст “Званы. Званіцы. Званары” (ГР, №8, 3.03.2016) — пра тое, што ў Беларусі ацалелі ды зберагаюцца звонавыя традыцыі продкаў. Аўтар публікацыі — Алена Шацько, этнамузыказнаўца-кампаналаг, кандыдат мастацтвазнаўства. Спадарыня Алена правяла вялікую даследчую работу. З 2003 па 2011 год яна пабывала ў 287 храмах розных рэгіёнаў Беларусі, гутарыла там з прадстаўнікамі духавенства, вернікамі, званарамі, склала рээстр званоў і з камандай аднадумцаў зрабіла запісы іх гучання. І калі напрыканцы траўня ў Белай зале мінскага Храма-помніка ў гонар Усіх святых прэзентавалася яе чарговая кніга “Колокольный звон Белой Руси: Тысячелетие традиции”, то згадвалася: навукоўца працавала і ў 15 музеях Беларусі, а таксама 25 архівах Беларусі, Літвы, Польшчы, Расіі.

У прэзентацыі ўдзельнічалі настаяцель Усіхсвяцкага прыходу протаіерэй Фёдар Поўны і міністр культуры Беларусі Барыс Святлюў. “Звон — частка нашай духоўнай культуры, голас народнай душы. Пакуль гучаць званы, на зямлі — час спрыяльны, грамадства арыентаецца на духоўнае развіццё”, — адзначыў Фёдар Поўны. Ён нагадаў, што на званіцы Храма-помніка вісяць тры званы. Самы вялікі з іх, вагою 5 тон, перадаў у дар Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка, сярэдні — Патрыярх Маскоўскай і ўсяе Русі Алексій II, малы — мітрапаліт Філарэт, цяпер ганаровы Патрыяршы Экзарх усяе Беларусі.

За асабісты ўклад у захаванне гістарычна-культурнай спадчыны Беларусі падзякамі Міністра культуры адзначаны 10 званароў, якія захавалі канон царкоўнага звону свайго храма ды перадаюць майстэрства моладзі.

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

Пад аховай Еўфрасінні

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

На сайце <https://www.youtube.com/gulyae> ролік, як сябра асацыяцыі Таццяна Ільющэнка чытае верш М. Зялёнкі “А ў маёй Беларусі”. Шмат інфармацыі пра жыццё суполкі — на яе старонцы ў Фэйсбуку. Там жа паведамленні пра Каляды беларусаў у парыжскім кафэ “Cantine de russe”, паездку да беларускіх сяброў на Дзяды ў Швейцарыю, удзел у стажыроўцы кіраўнікоў творчых гуртоў беларусаў замежжа ў Мінску...

Пры асацыяцыі працуе ансамбль “Душа”, у складзе якога беларускія музыкі Ала Фралова (цымбалы), Кацярына Закржэўская (акардэон), Алена Лабанава (скрыпка), Аляксандр Меркуль (гітара). Ансамбль, казала Святлана, упрыгожваў выступленнямі ўжо не адну імпрэзу. А нядаўна ўдзельнічаў у святкаванні Дня Перамогі ў Парыжы. У 2017-м збіраецца на III Фестываль мастацтваў беларусаў свету: вельмі яркая праграма з беларускіх твораў.

Пад час гутаркі цікава назіраць за Святлай: у яе добрая прыемная ўсмішка, рухі павольныя і мова

трошкі “нараспеў”. Спраўды, яна нечым нагадвае французжанку... І ў той жа час здзіўляе сваёй беларускасцю: “Не ведаю, ці паверыце: я ніколі не карыстаюся французкай тушшу для павек. І не таму, што не магу сабе гэтага дазволіць. Проста падабаецца мне беларуская “Біеліта”, адзенне — з фабрыкі “Маркфармэль”. Прызнаецца: нават муж лічыць яе занадта патрыятычнай. Аднак ён з задавальненнем падтрымлівае жонку ва ўсіх пачынаннях: летась прыязджаў з ёй у Мінск на Кансультацыйны савет беларусаў замежжа. А на канцэрце ў Палацы Рэспублікі так спадабалася яму беларуская музыка, што купіў шмат кампакт-дыскаў “Песняроў”, “Сяброў”, сучасных беларускіх выканаўцаў, і цяпер часта слухае іх і дома, і ў машыне.

Здзіўляла Святлана мяне і далей: “Французкія сыры, безумоўна, смачныя. Але ж, як кажуць, на аматара... Мне ж больш да душы беларускія малочныя вырабы, асабліва Бярозэўскага сыраробчага камбіната. Бо гэта — смак дзяцінства”. А родам Святлана якраз з горада Бярозы, з Брэстчыны. І раней, калі жыла ў Мінску, купля-

ла ў магазінах ды на рынку тварог, масла, сыр менавіта “бярозэўскія”, дый мясным вырабам з малой радзімы заўсёды аддавала перавагу. “У Францыі беларускіх прадуктаў не знойдзеш, — казала зямлячка. — Ёсць, канешне, рускія магазіны, аднак гэта ўсё не тое”.

Тым разам пабывала Святлана Сурава і ў роднай Бярозе, заказала помнік бацькам на магілы, наведла брата. Калі ж, расказвала, ішла ў БП па даведку, то пераблытала дзверы і патрапіла ў Цэнтр дапамогі дзецям з асаблівасцямі псіхафізічнага развіцця. Там пабачыла вырабы, што ствараюць хлопчыкі ды дзяўчынкі сваімі рукамі. “Сэрца сіціснулася, — прызнаецца Святлана, — так захацелася зрабіць для іх што-небудзь добрае... Пакуль што купіла 15 лялек і пано, аднак мы ў Францыі абавязкова назбіраем грошай ды дапаможам ажыццявіцца мары дзяцей: павандраваць па роднай краіне ды наведаць “сяброў” (такі ж Цэнтр сацыяльнай дапамогі) у Пружанах”.

Увага Святланы да дзяцей невыпадковая, па прафесіі яна — педа-

Ала Фралова грае на цымбалах у ансамблі “Душа”

гог-дэфектолаг. І цяпер займаецца падрыхтоўкай яшчэ аднаго “дзіцячага” праекта — выставы малюнкаў “Я бачу свет”. У ім, плануецца, прымуць удзел дзеці з Беларусі, Францыі, Італіі ды Іспаніі. Дамову аб супрацоўніцтве з Мінскім цэнтрам мастацкай творчасці дзяцей і моладзі Святлана ўжо заключыла. А дзіцячыя работы з Італіі ды Іспаніі ўзяліся даслаць кіраўніцы тамтэйшых беларускіх суполак Таццяна

Пумпулева ды Святлана Яськова. Усе трое пазнаёміліся летась на курсах для кіраўнікоў творчых калектываў беларусаў замежжа. Цяпер сябруюць, актыўна перапісваюцца.

Адкрыць выставу энтузіясты плануецца да дня пачатку Вялікай Айчыннай вайны — 22 чэрвеня ў французскім горадзе Танон, на беразе возера Леман, дзе цяпер жыве Святлана Сурава.

ГЛЫБІНКА

Легенды ажываюць у Гальшанах

У Ашмянскім раёне ў сёмы раз прайшло свята сярэднявечнай культуры “Гальшанскі замак”

Генадзь Гіль

Традыцыйныя рыцарскія турніры, майстар-класы па ганчарным рамястве, тэатральныя пастаноўкі, любімае многімі фаер-шоу і вярчэнне выступленне калектываў аўтэнтчнай музыкі... Кожны знайшоў сабе заняткаў па душы. Многім прыйшліся даспадобы турніры лучнікаў і сярэднявечных адзінаборстваў, а таксама навучанне гістарычным і народным танцам.

Цікаваць да фестывалю расце з кожным годам. У старажытных Гальшанах прыязджаюць госці нават з іншых краін. Замак, ля сцен якога разгортваюцца асноўныя падзеі, гэта помнік палацава-паркавай архітэктуры XVII стагоддзя.

Старадаўнія мелодыі гучаць паблізу замкавых сцен

СВЯТА

Нашчадкі Скарыны ў Кішыніёве

Беларуская мова годна гучыць у Малдове. Так было і пад час святкавання Дзён славянскага пісьменства і культуры.

Сёлета Дні, якія адзначаліся з 23 па 29 траўня, былі ў нас прымеркаваны да 25-годдзя абвешчання незалежнасці Рэспублікі Малдова. Свята прыцягнула ўвагу прадстаўнікоў вышэйшага кіраўніцтва краіны, грамадзянскай супольнасці. Праграма свята ўключала канцэрты, выставы, літаратурныя сустрэчы, канферэнцыі, што праходзілі па ўсёй краіне. Дні ўрачыста адкрыліся 24 мая, у дзень памяці святых роўнаапостальных братоў Кірыла і Мяфодзія, што падарылі свету славянскі алфавіт. У вялікай зале Нацыянальнай

філармоніі імя Сяргея Лункевіча сабраліся прадстаўнікі балгарскага, беларускага, рускага, украінскага ды іншых этнасаў. Вітаючы грамаду, гендырэктар Бюро міжэтнічных адносін Алег Бабенка адзначыў: Дні славянскага пісьменства і культуры — даўняя традыцыя славян, што спрыяе развіццю міжкультурнага дыялогу, паразуменню паміж прадстаўнікамі розных нацыянальнасцяў. Славянскі каларыт Малдовы паступова складваўся з лёсаў, намаганняў і талентаў многіх людзей, падкрэсліў прамоўца. Украінцы, рускія, балгары, беларусы складаюць амаль трэць насельніцтва краіны, і яны карыстаюцца заслужанай павагай, яны — паўнапраўныя грамадзяне Малдовы.

У зале былі і замежныя дыпламаты,

Рыцарскія двубоі — традыцыя свята

Святочнае шэсце па вуліцах Гальшан

ён аваяны мноствам таямніц і легенд. Кажуць, і сёння там блукаюць “Чорны манах” і “Белая панна”, а ў францішканскім манастыры можна ўбачыць прывід маладой дзяўчыны. Таму ўвага да тутэйшых мясцін у турыстаў асабліва.

Замак, аднак, не пашкадаваў час ды людзі... Ад некалі велічнага збудавання — а гэта быў трохпавярховы каменны гмах з капліцай і ўязной брамай, з бастыёнамі ды землянымі валамі — засталіся толькі разваліны. Летась скончыліся падрыхтоўчыя работы па захаванні замка, цяпер ідзе рэканструкцыя. Фінансаванне работ

прадугледжана праграмай “Культура Беларусі”. Між тым гаворка аб поўным аднаўленні замка пакуль не ідзе, адзначае начальніца аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Ашмянскага райвыканкама Людміла Каханюўская: “На тое патрэбны велізарныя грошы. Запланаваны ж толькі працы па кансервацыі замка. У бліжэйшых планах рэстаўрацыя паўночнай вежы і стварэнне музея. Зрабіць уклад у аднаўленне легендарнага замка Сапегаў можа кожны ахвочы, пералічыўшы грошы на спецраўнак Гродзенскага абласнога аддзялення Беларускага фонду міру.

МАРШРУТЫ ЛЕТА

Экалогія сябруе з міфалогіяй

Іван Іванаў

У Бярэзінскім біясферным запаведніку ствараецца Цэнтр міфалагічнага турызму і ўжо цяпер можна здзейсніць незабыўныя падарожжы-справы на байдарках

Ляжаць улетку на пляжы — не ўсім па душы... Таму і ўзрастае ў цёплую пару года колькасць наведнікаў у запаведніках, нацыянальных парках Беларусі. І якраз Бярэзінскі біясферны запаведнік, які летась адзначыў 90-годдзе з часу стварэння, сёлета распачаў цікавыя праекты ў галіне экатурызму. Цяпер, як вядома, ужо ў рабоце праекты, што паспрыяюць пераходу Беларусі да “зялёнай” эканомікі: яны фінансуюцца Еўрасаюзам, рэалізуюцца Праграмай развіцця ААН. І калі праходзіў конкурс “Зялёных ініцыятыў” для грамадскіх суполак, то са 150 ідэй было абрана 16. Адно з іх, пад назвай “Экатурызм у Бярэзінскім: інавацыйныя падыходы, партнёрскія мадэлі, “зялёная” свядомасць”, падало аб’яднанне “Адпачынак у вёсцы”.

Са студзеня ў запаведніку ствараецца Цэнтр міфалагічнага турызму. У яго ўвойдуць “Музей міфічных істот” (у былым будынку ляснацтва), экасцежка “У краі міфаў”, экспазіцыя “Міфалагічны хутарок”. Музей будзе аснашчаны сонечнай электрастанцыяй. Да крэатыўнага праекта, які рэалізуецца пры падтрымцы Лепельскага райвыканкама, падключыўся і Беларускі саюз дызайнераў. Галоўная ж ідэя праекта: расказаць наведнікам запаведніка пра яго ўнікальную прыроду, выкарыстоўваючы ў тым ліку і вобразы беларускай міфалогіі.

Авысправавалі калісплаўляцца на байдарцы? Уражанню, паверце, будзе вельмі шмат. Між тым у Бярэзінскім запаведніку ўжо сёлета можна адправіцца ў сплавы ў суправаджэнні вопытных інструктараў. Фармат падарожжа будзе залежаць ад вашай падрыхтоўкі, фінансавых магчымасцяў. Водныя сплавы праводзяцца, дарэчы, з 1 красавіка па 31 кастрычніка. Падрабязную інфармацыю пра тое можна знайсці на сайце запаведніка.

Беларуская прэзентацыя на кішыніёўскай сцэне

Мы паказалі, як выглядаюць значныя помнікі беларускага пісьменства: Псалтыр Францыска Скарыны (першы аркуш), выдадзены ў 1517 годзе, Першы Статут ВКЛ (тытульная старонка) 1529 года і твор Янкі Купалы “Тутэйшыя” 1922 года (вокладка мюнхенскага выдання п’есы 1953 года). У выкананні хору Беларускай грамады

ў Малдове “Зорачка” гучалі песні “Вы шуміце, бярэзы” і “Чарка на пасашок”. Бурныя апладысменты ў канцы нашых выступленняў пацвердзілі асабліва паважлівае стаўленне да беларускага народа на малдаўскай зямлі.

Ганна Мазур, старшыня праўлення Беларускага культурнага руху Малдовы